

Warszawa, 4 marca 2024

Prof. dr hab. Elżbieta Zakrzewska-Manterys

Uniwersytet Warszawski

Instytut Stosowanych Nauk Społecznych

Katedra Socjologii Wiedzy i Moralności

Recenzja dorobku naukowego dr Grzegorza Gawrona

w związku z postępowaniem o nadanie mu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki socjologiczne

Dr Grzegorz Gawron w 2010 roku uzyskał stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie socjologii, nadany uchwałą Rady Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego, na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej *Społeczna odpowiedzialność biznesu – CSR. Studium socjologiczne*. Promotorem w przewodzie doktorskim był prof. dr hab. Marek S. Szczepański.

W latach 2004 – 2010 dr Gawron pracował na stanowisku asystenta w Katedrze Socjologii w Wyższej Szkole Zarządzania i Nauk Społecznych im. Ks. Emila Szramka w Tychach. Po obronie doktoratu, w latach 2011 – 2012 zatrudniony był w tym samym miejscu, na stanowisku adiunkta. Równolegle, w 2011 r. podjął pracę na stanowisku adiunkta w Instytucie Socjologii, na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, gdzie pracuje do dziś.

Zainteresowania badawcze dr Grzegorza Gawrona koncentrują się wokół pięciu obszarów tematycznych:

1. Idea koprodukcji usług publicznych
2. Proces starzenia się ludności – jego konsekwencje i wyzwania, jakie ze sobą niesie

3. Społeczne zastosowania designu
4. Społeczna odpowiedzialność biznesu
5. Rozwój społeczności regionalnych i lokalnych.

Przedstawiona jako rozprawa habilitacyjna monografia łączy w sobie zainteresowania pierwszym i drugim obszarem tematycznym.

1. Ocena dorobku naukowo-badawczego, organizacyjnego i dydaktycznego

Od uzyskania w 2010 roku stopnia doktora Grzegorz Gawron opublikował 3 książki, z których wszystkie są pozycjami współautorskimi.

Bezpośrednio po doktoracie, w roku 2011, opublikował wraz z Pauliną Rojek-Adamek 2 książki: *Europejskie szlaki – śląskie drogi. Trendy rozwojowe Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia”* oraz *O designie w województwie śląskim. Opinie śląskich projektantów, przedsiębiorców i samorządów lokalnych*. Tematyka tych pozycji nawiązuje do zagadnień problemowych drugiego i czwartego z powyżej wymienionych. Można wnioskować, że tematyka ta bliższa była habilitantowi w poprzednim miejscu jego zatrudnienia i we wcześniejszym etapie jego kariery zawodowej.

W roku 2021 opublikował wraz z Andrzejem Klimczukiem i Zofią Szweda-Lewandowską książkę *Starzenie się populacji. Aktywizacja, koprodukcja i integracja społeczna osób starszych*. Tematyka tej książki nawiązuje bezpośrednio do problematyki zawartej w rozprawie habilitacyjnej.

Od uzyskania stopnia doktora, w latach 2011 – 2023 Habilitant wykazywał się bogatą działalnością publikacyjną. Opublikował 20 rozdziałów w monografiach naukowych, samodzielnie (8 rozdziałów) lub we współautorstwie (12 rozdziałów). Spośród tych rozdziałów 7 zostało opublikowanych w języku angielskim, w tym 3 w wydawnictwach polskich i 4 w wydawnictwach zagranicznych. Tematyka wielu z rozdziałów bardziej lub mniej bezpośrednio związana jest z problematyką podjętą w monografii przedstawionej jako rozprawa habilitacyjna (można oszacować, że w ośmiu przypadkach jest to związek ścisły i bezpośredni).

W analizowanym okresie dr Gawron był członkiem zespołów redakcyjnych 3 książek zbiorowych, z których 2 zostały wydane w języku angielskim, w wydawnictwach polskich.

Habilitant w latach 2011 – 2023 opublikował 22 artykuły w czasopismach naukowych, w tym 15 artykułów samodzielnie i 7 we współautorstwie. W języku angielskim zostało opublikowanych 9 artykułów, w tym 4 w wydawnictwach zagranicznych.

Tematyka wielu artykułów bardziej lub mniej bezpośrednio związana jest z problematyką podjętą w monografii przedstawionej jako rozprawa habilitacyjna (można oszacować, że w dziesięciu przypadkach jest to związek ścisły i bezpośredni).

W ciągu 12 lat, od 2011 do 2023 roku, Habilitant opublikował 42 teksty naukowe, czyli średnio 3-4 teksty naukowe (rozdziały lub artykuły) rocznie, co można uznać za znaczną „produktywność” w tej dziedzinie. Zarówno w dziedzinie publikacji rozdziałów w monografiach, jak i artykułów w czasopismach naukowych, Habilitant wykazał się bogatą aktywnością, a publikowane rozdziały i artykuły to przeważnie wielostronicowe teksty zawierające pogłębione analizy badanych zjawisk.

Liczba cytowań publikacji według bazy Google Scholar w dniu 4 lutego 2024: 140; Indeks Hirscha: 6.

Dr Gawron podejmował też inne aktywności w dziedzinie działalności naukowej. W latach 2011 – 2023 wygłosił referaty na 41 konferencjach. W początkowym etapie kariery zawodowej były to głównie wystąpienia w języku polskim na konferencjach krajowych. Od roku 2013 przeważającą większość stanowią wystąpienia w języku angielskim wygłaszane na konferencjach międzynarodowych, często w najodleglejszych zakątkach świata. Nieomal wszystkie wystąpienia nawiązują do problematyki polityki senioralnej. Brak jest jednak informacji na temat udziału w publikacjach pokonferencyjnych.

Habilitant brał udział w komitetach organizacyjnych i naukowych 17 konferencji, w tym 9 międzynarodowych. Najczęściej był organizatorem i prowadzącym sesji tematycznych, często z innymi osobami. Uczestniczył w 2 międzynarodowych projektach badawczych, w których był partnerem regionalnym.

Dr Gawron odbył dwie krótkoterminowe 10-dniowe wizyty studyjno-konsultacyjne w centrum WHO oraz 7-dniowy staż konsultacyjny w Uniwersytecie Turyńskim. Uczestniczył także w ośmiu zagranicznych stażach stypendialnych w ramach programu Erasmus.

Trzykrotnie, w roku 2020, 2021 i 2023, został nagrodzony przez Rektora Uniwersytetu Śląskiego za najlepszą publikację – wysoko punktowaną.

Habilitant nieprzerwanie, od chwili zatrudnienia na stanowisku adiunkta w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Śląskiego w roku 2011, prowadzi działalność dydaktyczną. Prowadzi zajęcia z 11 przedmiotów dla studentów socjologii, pracy socjalnej, filozofii, fizyki medycznej. Jednocześnie od 2009 roku aż do dziś Habilitant w ramach umowy o dzieło prowadzi zajęcia w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach. Prowadzi także zajęcia dydaktyczne w zagranicznych ośrodkach naukowych w ramach Programu Erasmus oraz Erasmus +. Są to wykłady gościnne w sześciu ośrodkach naukowych w Słowacji, Turcji, Finlandii i Portugalii. Swoje kompetencje dydaktyczne dr Gawron doskonalił między innymi w trakcie krótkoterminowego stażu dydaktycznego na Wydziale Psychologii Uniwersytetu w Turynie (8-14. 05. 2023) oraz podczas uczestnictwa w licznych szkoleniach. W Instytucie Socjologii Uniwersytetu Śląskiego wypromował 18 licencjatów. Był także recenzentem 42 prac licencjackich i 164 prac magisterskich.

Dr Gawron aktywnie angażuje się w inne działania o charakterze dydaktycznym i organizacyjnym na macierzystym wydziale. Między innymi pełnił funkcję promotora pomocniczego 2 prac doktorskich, był tutorem w Kolegium Indywidualnych Studiów Międzyobszarowych Uniwersytetu Śląskiego.

Podsumowując: Dorobek naukowo-badawczy, organizacyjny i dydaktyczny Habilitanta spełnia wymagania stawiane osobom ubiegającym się o stopień doktora habilitowanego. W ciągu ponad dekady działalność naukowa jest ilościowo wystarczająca, a ponadto opublikowane artykuły i rozdziały w monografiach są rzetelnymi tekstami naukowymi, publikowanymi w liczących się czasopismach oraz w książkach wydawanych w renomowanych wydawnictwach, w przeważającej mierze polskich. Dr Gawron aktywnie uczestniczy w międzynarodowych wydarzeniach naukowych, a także aktywnie uczestniczy w życiu akademickim swojej uczelni, prowadząc zróżnicowane tematycznie zajęcia dydaktyczne oraz angażując się w liczne działania organizacyjne. Odgrywa także znaczącą rolę w dziedzinie współpracy z otoczeniem społecznym i gospodarczym jako autor licznych ekspertyz wykonywanych na zamówienie zewnętrznych podmiotów.

2. Ocena monografii stanowiącej osiągnięcie będące podstawą wszczęcia procedury habilitacyjnej.

Podstawą wszczęcia procedury habilitacyjnej dr Grzegorza Gawrona jest monografia zatytułowana *Koprodukcja usług społecznych źródłem osobistej i społecznej produktywności osób starszych. Studium socjologiczne na przykładzie beneficjentów Programu Wieloletniego „Senior+”*, stanowiącą osiągnięcie wynikające z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule z zakresu sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. Dz. U. z 2016 r. poz. 1311).

Obszerna, 423-stronicowa publikacja została wydana przez Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego w roku 2023. Składa się z krótkiego *Wprowadzenia*, trzech nierównych części oraz *Zakończenia* podsumowującego główne wątki pracy.

Na część pierwszą pracy, mającą charakter teoretyczny, składają się cztery rozdziały, obejmujące strony 17 – 212. Druga część, w której Autor przedstawia stosowaną przez siebie metodologię prowadzonych badań, jest wyjątkowo krótka, składa się z jednego rozdziału obejmującego niecałe 10 stron. Wreszcie trzecia część, nazwana przez Autora „empiryczną”, składa się z również jednego rozdziału, szóstego, jednak bardzo obszernego, obejmującego strony 225 – 315. Na końcu książki umieszczona jest bardzo obszerna bibliografia, zawierająca głównie pozycje anglojęzyczne, następnie spisy rysunków i tabel oraz *Aneks* zawierający kwestionariusze stosowanych narzędzi badawczych.

Pierwszy z czterech rozdziałów teoretycznych, zatytułowany *Globalny proces starzenia się ludności w perspektywie społeczno-demograficznej* obejmuje analizy dotyczące procesów starzenia się społeczeństw, zarówno w wymiarze światowym, jak i w odniesieniu do sytuacji Polski. Rozdział składa się z trzech części, z których pierwsza dotyczy najważniejszych trendów demograficznych zarówno w odleglejszej przeszłości, jak i w ciągu ostatnich kilku dekad. Autor analizuje najważniejsze zjawiska w tym zakresie, ilustrując je rysunkami i wykresami, będącymi w przeważającej mierze opracowaniami własnymi dokonanymi na podstawie przywoływanych źródeł. Paragraf ten ma charakter „kompaktowy” – Autor przedstawia w skondensowanej formie szereg istotnych, mających daleko idące konsekwencje społeczne, przemian demograficznych. Szkoda, że brak tu jest nawiązania do

słynnej książki *Samotny tłum*, której autor David Riesman już w roku 1950 podjął pionierskie badania dotyczące związku przemian społecznych ze zjawiskami demograficznymi. Ciekawe by było poznać opinię Autora na temat tego jak zjawiska opisywane przez Riesmana mogłyby być odczytywane współcześnie.

Druga część rozdziału pierwszego również ma charakter skrótowego, skondensowanego wywodu dotyczącego niejednoznaczności w rozumieniu pojęć „starzenie się” i „starość”. Niejednoznaczności te wynikają ze znaczących różnic w zakresie rozumienia tych pojęć w różnych kontekstach. Przedstawiciele wielu dyscyplin naukowych, takich jak biologia, medycyna, ekonomia, demografia, psychologia czy pedagogika, wytwarzają własne rozumienia tych pojęć. Charakterystyczne dla socjologii jest, zdaniem Autora, to, że ścierają się w niej dwie tendencje: „obiektywizująca”, dotycząca wiązania starości z liczbą przeżytych lat oraz „konstrukcjonistyczna”, akcentująca procesy współkonstruowania rzeczywistości społecznej przez aktorów społecznych. Mimo że Autor twierdzi (s. 28-29), iż ta druga tendencja jest we współczesnej socjologii coraz wyraźniej obecna, to poświęca jej niewspółmiernie mało miejsca. O ile bowiem wyczerpująco opisuje różne koncepcje etapów życia, przywołując liczne odniesienia do literatury przedmiotu, o tyle koncepcje Bergera i Luckmana, Goffmana, czy Schutza (s. 31) – a więc przedstawicieli szeroko rozumianej socjologii interpretatywnej - jedynie wymienia, nie poświęcając ich koncepcjom ani linijki tekstu. Brak ten jest o tyle znaczący, że Autor składa akces przynależności do interpretatywnej formuły socjologicznych analiz rzeczywistości społecznej. W następnym paragrafie Autor analizuje normatywny model przebiegu życia, przeciwstawiając mu model „denormalizacji”, który pojawił się wraz z nastaniem XXI wieku i oznacza pogłębiającą się indywidualizację przebiegów życia oraz rosnące upodmiotowienie starości. Według Autora twórcy normatywnego modelu „sięgają do założeń konstruktywizmu społecznego” (s. 34), lecz nie wiadomo co o tym świadczy, bowiem teza ta nie jest w żaden sposób udokumentowana.

W rozdziale **drugim** omówione zostały trzy paradygmaty organizacji systemu usług publicznych, z których ostatni, oparty na współzarządzaniu, zdobywa coraz większe uznanie w naszym kręgu cywilizacyjnym. Aktywny udział interesariuszy jest szczególnie istotny w odniesieniu do produktywności osób starszych, realizującej się głównie w działalności pozarynkowej. Podejmując problematykę intelektualnych źródeł koncepcji produktywnego

starzenia się Autor jako jedno z ważniejszych źródeł wymienia „nurt fenomenologii” (?), a jako przypis podaje odnośnik do podręcznika Tatarkiewicza (s. 69). Nazwisko Husserla nie pada, brak też jest jakiegokolwiek omówienia fenomenologii nie jako „nurtu”, ale jako jednego z najbardziej wpływowych kierunków filozoficznych. Brak uzasadnienia dlaczego Autor ilustruje nawiązanie do fenomenologii dość długim cytatem z artykułu Szukalskiego. Czy ma to oznaczać, że bezkrytycznie się zgadza z taką interpretacją? W moim przekonaniu interpretacja ta jest w pewnej mierze błędna. Trudno jednak polemizować z poglądami, które Autor recenzowanej publikacji jedynie przytacza, nie dając żadnego własnego komentarza.

W dalszym wywodzie Autor omawia pojęcia „aktywnego”, „pomyślnego” i wreszcie „produktywnego” starzenia się i na tej kanwie przedstawia „autorską operacjonalizację” pojęcia osobistej i społecznej produktywności osób starszych. Rozważania te prowadzą do podjęcia problematyki koprodukcji usług publicznych, która to problematyka omówiona jest w rozdziale **trzecim**. Współpraca usługodawców i usługobiorców w zakresie usług publicznych prowadzi do zmian w zakresie zarówno indywidualnego, jak interakcyjnego i społecznego funkcjonowania osób starszych. Nie są to jeszcze procesy dokończone, dlatego Autor często podkreśla, że prezentowane analizy mają charakter autorskich dokonań.

W rozdziale **czwartym** Autor wprowadza dotychczas podejmowane analizy w kontekst rozważań socjologicznych. Rozdział ten stanowi pomost między analizami teoretycznymi a operacjonalizacją problemu badawczego. Autor wymienia i analizuje liczne inicjatywy w zakresie aktywizacji osób starszych, w tym kilka znaczących programów rządowych realizowanych w ramach polityki senioralnej. Spośród nich wybiera, jako przedmiot badań własnych dotyczących koprodukcji jako źródła produktywności osób starszych, Program Wieloletni „Senior+”. Szczegółowo opisuje kolejne etapy realizacji projektu, rozmieszczenie klubów „Senior+” i dziennych domów „Senior +” w poszczególnych gminach na terenie kraju oraz zakres realizowanych w jego ramach zadań. Wprowadzenie pojęć „kapitału ludzkiego” i „kapitału społecznego” umożliwia Autorowi „zbudowanie socjologicznej perspektywy interpretacji badanych zjawisk” (s. 188).

Część teoretyczna recenzowanej publikacji, składająca się z czterech rozdziałów, to rzetelne omówienie zagadnień podejmowanych w poszczególnych rozdziałach, z przywołaniem bogatej literatury, zarówno polskiej jak i zagranicznej. Kompetentnie analizuje

Autor znaczenia przywoływanych pojęć i koncepcji, co w rozdziale empirycznym pozwoli na ich oryginalną operacjonalizację. W przeciwieństwie do „kompaktowego”, skondensowanego charakteru rozdziału pierwszego, pozostałe trzy rozdziały nie są już tak precyzyjnie ustrukturalizowane. Pojawiają się powtórzenia, kilkukrotne powracanie do tej samej myśli. Słabością tej części jest brak odniesień do pogłębionych filozoficznych uzasadnień własnego stanowiska oraz zbyt skrótowe odniesienia do teorii socjologicznych, zwłaszcza z zakresu konstruktywizmu i socjologii interpretatywnej.

Rozdział **piąty** nosi tytuł „Metodologia badań własnych”. Pominąwszy tabele i rysunki, zawiera on niespełna 8 stron druku. Niezwykła skrótowość tego rozdziału powoduje, że pojawia się wiele nierozstrzygniętych pytań na temat zasadności wyborów metod i technik badawczych oraz ich związku z możliwością formułowania pytań badawczych czy też możliwością weryfikacji hipotez. Brak pogłębionej refleksji na te tematy powoduje, że rozdział ten można by raczej zatytułować „metodyka badań własnych”, gdyż zawarł w nim Autor jedynie techniczny opis czynności badawczych, podczas gdy posługiwanie się terminem „metodologia” zobowiązuje do pogłębionej refleksji na temat intelektualnej „obróbki” danych badawczych oraz zastanowienia się nad statusem poznawczym tych danych. Takiej refleksji w omawianym rozdziale brak.

Autor twierdzi, że zastosował zasadę triangulacji (s. 221), jednak mam poważne wątpliwości czy rzeczywiście zasada ta została rzetelnie zastosowana. W ogóle nie pojawia się socjologiczny kontekst wprowadzenia do badań metody triangulacji. A więc braki w tym zakresie zasygnalizowane w recenzji części teoretycznej dają tu o sobie wyraźnie znać. Twórcą socjologicznej metody triangulacji jest Norman Denzin, który stosował ją w ramach interakcjonizmu symbolicznego (Autor o tym nie wspomina). Triangulacja ma na celu (między innymi) konfrontowanie ze sobą danych badawczych pozyskanych z różnych źródeł, mających różny status poznawczy. Natomiast w przypadku badań prowadzonych przez Autora status poznawczy wszystkich uzyskanych danych jest podobny: są to **opinie, poglądy, deklaracje**. Czasem poddają się one analizie ilościowej, w innych przypadkach – analizie jakościowej. Jest to jednak różnica wtórna. Podstawowe podobieństwo wszystkich stosowanych metod i technik badawczych polega na tym, że w żadnym wypadku nie może być mowy o tym, że „realizacja podjętego przedsięwzięcia empirycznego zapewniła pozyskanie obszernego materiału badawczego pozwalającego na sporządzenie możliwie

obiektywnej [podkr. EZM] analizy, poznanie i zrozumienie badanych zagadnień oraz dokonanie **właściwych** [podkr. EZM] odniesień i porównań” (s. 222). Ciekawa bym była dowiedzieć się co Autor ma na myśli gdy pisze o „wiedzy obiektywnej”. W analizowanym kontekście nie może być mowy o wiedzy „obiektywnej”, bowiem jedynymi źródłami tej wiedzy jest to co na dany temat myślą respondenci. W każdym pytaniu badawczym powinien więc Autor dodać frazę „zdaniem osób badanych”. Podobnie – jeśli chodzi o weryfikację hipotez badawczych. Nie ma nic złego w badaniu poglądów ludzi, tym wszak zajmują się interakcjoniści, etnometodologowie czy reprezentacji socjologii fenomenologicznej. O tym pisał Florian Znaniecki wprowadzając pojęcie „współczynnika humanistycznego”. Jednak w analizowanym kontekście pisanie o „wiedzy obiektywnej” jest nieuprawnione.

Dążenie do „obiektywności” (cokolwiek miałoby to znaczyć) mogłoby wyrażać się na wiele różnych sposobów. Pomysłowość badawcza i wyobrażenia socjologiczne mogą podpowiedzieć nieskończoną liczbę potencjalnych źródeł wiedzy. Na przykład: analiza dokumentów - liczba osób uczestniczących w poszczególnych zajęciach; liczba zajęć, w których uczestniczą poszczególne osoby; przeciętna liczba miesięcy uczestnictwa; zapiski sporządzone przez obserwatorów; przegląd prac artystycznych wytworzonych podczas zajęć i ewentualnie informacje o wystawach, w jakich brały udział itp. To tylko przykłady „obiektywizujących” źródeł wiedzy, których przecież może być znacznie więcej. Pod warunkiem, że badaczowi w ogóle zależy na „obiektywizowaniu”. Niestety, Autor nie skorzystał z żadnej z tych możliwości.

Rozdział **szósty** zawiera drobiazgową i wnikliwą analizę materiału badawczego. Autor przytacza wiele wypowiedzi respondentów, zarówno zebranych w trakcie badania CAWI i IDI odpowiedzi formalnych organizatorów Programu, czyli personelu i kadry kierowniczej, jak i beneficjentów, czyli seniorów w wieku (z małymi wyjątkami) 60 lat i więcej. Wypowiedzi respondentów pogrupowane są w wiązki tematyczne, zgodnie z zaplanowanymi etapami opracowywania danych badawczych, a także w nawiązaniu do koncepcji teoretycznych przedstawionych w części pierwszej publikacji. W podsumowaniu każdej wiązki tematycznej Autor przedstawia zbiorcze, ilościowe zestawienie, które opatruje własnym autorskim komentarzem. Wywód wzbogacony jest licznymi tabelami, których analiza pozwala na łatwe zorientowanie się w logice wywodu.

Pewne zastrzeżenia budzi w niektórych przypadkach wiarygodność wypowiedzi beneficjentów. Zwłaszcza jeśli chodzi o analizę etapu organizacji usług w badanych ośrodkach „Senior+”. Autor twierdzi, że „spełnione zostały warunki określone jako kluczowe dla rozwoju koprodukcji osób starszych” (s. 252). Wśród badanych, zarówno organizatorów jak i beneficjentów, dominuje opinia, że zaplecze techniczno-organizacyjne oraz zasoby kadrowe funkcjonują na odpowiednim poziomie. Autor uznaje, że opinie te odzwierciedlają faktyczny, „obiektywny” stan rzeczy. Jednak w niektórych przypadkach można uznać, że mamy tu do czynienia z „myśleniem życzeniowym” – Autor wszak nie badał faktycznie istniejącego stanu wyposażenia budynków, nie miał też wglądu w dane na temat formalnego wykształcenia oraz kariery zawodowej członków personelu (brak informacji na temat danych metryczkowych – nie wiem czy Autor zadawał takie pytania). Znamienna jest w tym względzie wypowiedź jednego z kierowników: „To jest dla nich takie dorosłe przedszkole. [...] To są prości, zwyczajni ludzie, ze wsi i oni potrafią się cieszyć każdą rzeczą. Dlatego nikt nie powie marnego słowa” (s. 229). Inny kierownik twierdzi: „... oni bardzo mocno identyfikują się z tym miejscem, ale jako obiektem. Zaborczo tego pilnują. Nawet doszło do tego, że zamknęli drzwi do sali ćwiczeń, bo przeszkadzało im, że wchodzi tam dzieci i się bawią, a to przecież sala też dla nich...” (s. 237). Te, ale i wiele innych wypowiedzi, wskazuje na to, że beneficjenci bardzo emocjonalnie przeżywają udział w projekcie. Ich opinie naładowane więc są dużą dozą emocjonalności i trudno uznać, że oddają „obiektywny” obraz panujących warunków organizacyjno-technicznych. Podobne uwagi, choć może w mniejszym stopniu, dotyczą pozostałych wiązek tematycznych analizowanych przez Autora.

Ogólnie, część empiryczna publikacji jest najciekawszym jej fragmentem. Autor umiejętnie łączy prezentację wyników badań z ich autorską strukturalizacją, analizą i interpretacją. W interesujący sposób wiąże własne spostrzeżenia badawcze z koncepcjami zaczerpniętymi z literatury przedmiotu. Formułuje też interesujące rekomendacje dotyczące zarówno przyszłych badań naukowych, jak i działań władz państwowych i lokalnych w zakresie zwiększania produktywności osób starszych.

Konkluzja

Monografia autorstwa dr Grzegorza Gawrona zatytułowana *Koprodukcja usług społecznych źródłem osobistej i społecznej produktywności osób starszych. Studium socjologiczne na przykładzie beneficjentów Programu Wieloletniego „Senior+”*, stanowiącą osiągnięcie

wynikające z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule z zakresu sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. Dz. U. z 2016 r. poz. 1311) spełnia według mojego przekonania warunek ustawy dotyczący znacznego wkładu do dyscypliny. Mimo wskazanych powyżej usterek moja ogólna ocena monografii jest pozytywna. Ocena pozostałego dorobku naukowo-badawczego, a także działalności organizacyjnej i dydaktycznej Habilitanta również wypada pozytywnie. Wnoszę o przyznanie dr Grzegorzowi Gawronowi stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki socjologiczne.

Dr hab. Zdzisław Gawron